

מסורת הש"ס

(א) ב"צ י. [תוספתא פאה
פ"ד, ב] [תוספתא שם,
ג] [בתוס' אי"ז והמענה,
ד] [פאה פ"ח מ"ח]
(ב) ב"מ קיג: [פ"י מחרישה
שגמרין צו בציט המרחץ
ע"י חוס' ב"מ קיג. סוף
ד"ה ואת המחרישה,
ו] לעיל: [וע"י מ"ש חוס'
שם ד"ה ומאן, ו] [בבבלי
כח. פירש"י נדרוש שמקל,
ח. בבבלי כח. יבמות פ.א.
ט] נדרוש לט:

תורה אור השלם

1. הַשְׁמַר לָךְ פֶּן יִהְיֶה
דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעֵל
לֵאמֹר לָקַחְתָּ שְׁנֵת הַשֶּׁבַע
שְׁנֵת הַשְּׁמוֹת וְרָצָה עִתָּךְ
בְּאֲחִיךָ הָאֲבוֹיֹן וְלֹא עֲתָן
לוֹ וְקָרָא עֲלֵיךְ אֵל יי
וְהָיָה בְּךָ חֲסָא:
דברים טו ט

2. יִצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי
בְּלִיעֵל מִקֶּרֶבךָ וַיְדִיחוּ
אֶת יִשְׂרָאֵל עֵירִם לֵאמֹר
נָלַח וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים
אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא
יָדַעְתָּם:
דברים יג יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צטלי וכו'
 במפות. נ"צ וכן פרש"י על
 פסוק צמות טלאות
 ציחוקאל סימן טז:
 (ב) תוס' ד"ה כאן וכו'
 ור"ת נ"צ ס"א ור"ח:

מוסף רש"י

לפרנסה שמין באב.
אומדין לפי וותרטו של
אב או לפי קמנזו, אם
היה קיים כך וכך היה נותן
להם מנכסים הללו (דע"ר
:) כל לשון פרנסה לשון
עשיית זרכיה הוא,
קונדי"ר זלע"ז (גיטין
סח:).

תוספות רי"ד

גוֹרִי חִיּוּב בְּרַב מִדִּבְרֵיכֶם
עַל הַמַּעֲלֵלִים עִינֵי כֹחַ
הַצֹּדֵק כְּאִילוֹ עֹבֵר
עֲבֹדָת כּוֹכָבִים חֲכִיכָה
עַם לִבְכֹּךְ בְּחֵיב וְחִכִּיכָה
וְהָם יִצְאוּ אֲשֵׁיכֶם בִּי
לִבְעֵל הַחֵלֶן עֲבֹדָת
כּוֹכָבִים אָפָן אֶת עֲבֹדָת
כּוֹכָבִים: ת"י הַמַּסְמָא אֵת
יְנוֹי הַמַּעֲבָד כִּסְרִי
וְהַמַּסְמָא אֵת שְׁקוּרֵי יָד
לִקְבֹּץ דָּקָה (ע"ד) אֵינוֹ
נִסְתָּר מִן הַעוֹלָם עַל שִׁיבוֹ
לִידֵי כֹחַ: הוּא הָעַם אֲשֶׁר
מִחִיבִין אוֹתוֹ לִמְבוֹר אֵת
רִבּוֹת אוֹתוֹ כֵּל תִּשְׁמִישׁ
וְלֹא וְהוֹתִינִי הִיחַ שִׁמְשֵׁם
כִּכְלִי כֹחַ יִשְׁמִשְׁמֵם
כִּכְלִי כֹחַ בְּכִלִּי שֶׁכֶּן
שִׁמְשֵׁם
כִּכְלִי נִחוּשָׁת אִמֹר בְּרַב פֶּסַח
אֵל שְׁקִיב אִמֹר כִּדּוּק שִׁיבוֹ
לִידֵי כֹחַ: יִצְאוּ כִּיבֹר כֹּחַ
לֵאמֹר
שִׁיבוֹ לִידֵי כִבּוֹי יָד אוֹתוֹ
תִּתֵּן אֶת מִחִיבִין אֵת
לִמְבוֹר כִּיז שִׁמְסִרִין
אוֹתוֹ צִנְעָנָה בִּשְׁלֹא אֵל
לִתְּהוֹמֵם מִשְׁנֵים
הַתְּהוֹמֵם מִשְׁנֵים
הַתְּהוֹמֵם לִקּוֹפֵם שֶׁל דָּקָה
נִתְּנָה אֶת גִּזְעֵי עוֹלָם אוֹ
אוֹתוֹ לִתְּהוֹם לִמְבוֹר
וְנִתְּנָה לִיבֹר אֵת אוֹתוֹ
שִׁיבוֹר: מוֹתִי' תוֹמִי
שֶׁשִּׂיאָהוּ אִמֹר אוֹתוֹ
רִדְתָּה וְחִבְרוֹ לֵב אִמֹר

צטלי רפף או צטלי ורב. ⁽⁶⁾ בצמפות של פשתן לצבות או בשל משי
 לצבוע: היינו הוטאים. שאנו מעלימין עין מן העניים אבל עכשיו
 הרמאים גורמים לנו: **המסמא את עינו**. מראה את עצמו כאלו
 עינו סמויה: **מקפה שוקו**. כאלו שוקו נכוחת: **אין מחייבין אוסו**

למכור כו'. רישא דמתניתין מיי שיש
לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה
ופאה: אין מחייבין אותו **למכור** כו'.
להשלים מאתים זוז כדי שלא יטול:
כאן קורט פחות **לידי גיבוי**. והא דתנן
אין מחייבין מעיקרא קאי כשבא ליטול
לקט ולא היו לו מאתים זוז ואם היה
מוכר כלי תשמישו היה משיג למאתים
זוז אין מחייבין אותו למכור. והא דתנן
מחייבין לאחר שבה **לידי גיבוי** לאחר
שהציג עצמו **לידי** כך שצית דין גובין
הימנו כגון שהיה לו מאתים זוז ונטל
לקט שכחה ופאה ונודע שעשיר היה
ד"ד צבין וגובין הימנו מה שנטל ואם
אין לו כדי לשלם מוכר כלי תשמישו
היקרים ומשתמש בפחומים: **לידי**
גיבוי. שצית דין גובין הימנו:
במתנה. מדעסה. רבותא קמ"ל
לדע"פ שנתרנית אין מחילתה מחילה:
מה שראוי ליתן לה. עשיר נכסים:
אם השיא. האב האב צבין את הבת
הראשונה: **יטן כו'**. צין שהוא עשיר
צין שהוא פחות צין שהוא יותר:
גב' לפרנסה שמים באל. הבת יתומה
שצאת לינשא נותנים לה דגוניה כפי
אומד שאלו צביןא באלה וותן או
קמין: **פרנסה הצעל**. מזונות שאלה
נשאמן: **פרנסה עצמה**. מזונות עצמה
אלל אחין: **הא צביןלה ושפיה כו'**.

שמן הנכסים אם עני הוא נותנין לה
כפי מה ששינוי בא"פ (ועל דף סד):
במשרה אח אשמו על ידי שליש ואם
הנכסים מרובים הכל לפי הכבוד:
עני בדעת. אין בדעתו ליתן לה
דגונית עשירי אלא דגונית עני:
נוטלה עישור נכסים. ולא שמין באב:
הכי גרסינן לא קשיא הא דאמידניה
הא דלא אמידניה. הא דלאמר רבי
עישור נכסים בדלא אמידניה לאב
שלא גר בינינו ולא עמדנו על סוף
דעתו אם וותין אם קמין: **הכי נמי**
מסתברא. דהיכא דאמידניה מודה
רבי דשמין באב: **ראשונה.** קא
סלקא דעתין באבה ראשונה לינשא:
כל

ואירי בפרנסת עצמה ולא קשיא הא באכילה ובשתיה
תנן וחכ"א פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני
נותנין לה מאי עני ומאי עשיר אי נימא עני עני בנכס
מכלל דתנא קמא סבר אפילו עשיר והעני כדמעיקרא
אלא לאו עני עני בדעת עשיר עשיר בדעת וקתני שמאי
ותיובתא דשמואל הוא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי
שנתן לראשונה ונימא הלכה כרבי יהודה אי אמר הל
אבל לא השיאה לא קמ"ל טעמא דר' יהודה דאולינן ב
דקתני השיאה להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דהשיאה וג
דרשינן משמך הלכה כר' יהודה א"ל ר' יהא רעוא כ
הכי והתניא רבי אומר בת הניזונת מן האחין נוטלת
דאמידניה הא דלא אמידניה הכי נמי מסתברא דאמר ו
בנכסים קשיין אהדי אלא לאו ש"מ הא דאמידניה הא
נוטלת עישור נכסים אמרו לו לרבי לדברך מי שיש לו
קך אני אומר לראשונה נוטלת עישור נכסים שניה במה

שהשיאורה אמה או אחיה
לדעתה וקבעו לה כהונה

משתגדיל להוציא מידן מה שראוי ליתן לה ר"א אם השיא הבת ראשונה יתן לשניה כדרך
 ששארם עני והעשיר או עשיר והעני אלא שמן את הנכסים ונתניהם לה. פי' אלה יתן לה
 כדמות נשואין כדתיב ביבמות בפרק ג' שהאור שאל אלהתה א"ל מאן. מה שראוי ליתן לה
 בכרי'. ר"א אם השיא הבת את הראשונה ונתן לה לב' כדרך שנתן לה בין יותר מע"צ בין אם
 ונתניהם. ר"א פתמים שטראם עני והעשיר שיביא האומדן פחות מע"צ או עשיר והעני שיביא
 והלכיה אחר האומדן אלא שמן הנכסים במה הן ונותניהם לה מתן העשיר: או א"ל קיים כלמה
 אם הבת הבאה לינשא מנכסי אביה אלא מותו שמין ואומדים דעתו אם היה קיים כמה היה
 ונתניהם לה והורישם קנה כדמצינן וכו' ומה שמין אילמאי שער שער בנכסים עני
 עני עשיר והעני כדמצינן: אפי' ליה ואלת ליה אלא א"ל עשיר שער בדעת עני עני

במלרי כסף או במלרי זון
עוקבא דלעיל משו
עשיר היה: מלרי זהב.
דומיא דההיא דהשוכר את הה

הב אמר היינו דאמר
הזיק טובה לרמאין
ואין בכל יום שנאמר
ה בך חטא⁶ ותני רבי
רבי יהושע בן קרחה
גוי מן הצדקה כאילו
כתוב הכא והשמר
בך בליעל וגו' וכתוב
גוי בליעל מה להלן
באין עבודת כוכבים
והמצבה את כמנו
נפטר מן העולם עד
צדקה ואין צריך לכך
עולם עד שיבא לידי

יִבְרִין אוֹתוֹ לִמְכוֹר אֶת
זֶה וְלֹא וְהִתְנִי' הָיָה
תִּמְשֹׁךְ בְּכָלִי כִסֵּף בְּכָלִי
שֶׁתִּאֲמַר רַב זְבִיד לֹא
הָאֵל בְּכוֹסוֹת וּקְעוּרוֹת
תִּתְּנֵנִי דְלֹא דְאֲמַר מֵאִסִּי
מִר לֹא מִקְבֵּל עֵילוּאִי
בְּמַחְרִישָׁה דְכִסְפָּא
יֵא יִכְאֵן קוֹדֵם שִׁיבָא
יֵשִׁיבָא לִידֵי גִבְיּוֹ:
אֵתָּה אִמָּה אוֹ אַחִיהָ
אָאָה אוֹ בַּחֲמִשִּׁים זֶזוּ
הִצִּיא מִידֵן מַה שְּׂרָאוּ
אֹמֵר אִם הִשִּׂיא אֶת
לְשֹׁנָה כְּדֹרֶךְ שֶׁנָּתַן
שֶׁשָּׂאֵדֶם עָנִי וְהַעֲשִׂיר
שֶׁשְּׂמִינֵן אֵת הַנִּכְסִים
שֶׁשְּׂמֹאֵל⁽¹⁾ לְפִרְנֶסָה
תִּנְזוּנוֹת וּמִתְפִּרְנֶסָה
אֹמֵרִים אֵילוּ אֲבִיהָ
לֵה אֵלֹא שְׂמִינֵן אֶת
יֵה לֹא פִרְנֶסֶת הַבַּעַל
לֹא לְפִרְנֶסֶת עֲצֻמָּה
קִתְּנִי מֵאִי לֹא אַחֶת
נִסֶּת עֲצֻמָּה לֹא אִידִי

הוא בלבושא וכיסויה
אלא שמין הנכסים
עשיר עשיר בנכסים
תבינן לה הא לית ליה

את הנכסים ונותנין לה
יהודה אומר אם השיא
הי כרבי יהודה הוה א
ר אומדנא לא שגא ה
דעתיה לא אזלינן בר
כי הני מילי מעליית
עישור נכסים ואמר ר
אדא בר אבהו מעש
לא אמידניה ש"מ גופ
עשר בנות ובן אין לו
ושיריה ושלישית במה

שואומדים דעת האב ולא סמכין כמות
דלא השיא אבל אי השיא אמר ונע
דעתא אבל לא השיא לא קמ"ל אלמ
היכא דהשיא דלא אזלי בתר אומדנא
ודאי היכא דהשיא א"צ אמרד אחר א
יתרצה ליתן לזו הבת כדדי שנתן לר
הבת אי לא והנכין בעיני דעד כאל
מבן ל"א רבנן דזו ילה שפטול כאתח
גופא בת הניזוויית מאחין ר"א נוטלת

בַּמִּלִּי כִּסֵּף אוֹ בַּמִּלִּי וְחֶבֶד. וְהֵאָּלָה לָאֵל עֵיפִיפִיּוֹ וְאֶדְרִינֵהוּ כִּמּוֹ מַר עוֹקֵבָה לְעֵלִיל מִשּׁוֹם דְּבִהֶךָ דְּבִרִים לֹא שִׁיךְ פִּינְיוֹן אֲלֵהָ וְדֹלֵי עֶשִׂיר הֵי־הֵאָּלָה **מִלִּי** וְחֶבֶד. מִפֶּה לְנִצְוֶה צְבוּלָעַת שְׁנֵי אֲדוּמָה כֹּהֶב רֹמֵמָה דֶּה־הֵאָּלָה דֶּה־שׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין (ב"מ ע"א): **כֵּאֵן** אַחֲרֵי שֶׁבֶאֱיָדִי גִבּוֹר. פִּי צְבוּנוֹת^א שְׁטוּל לָקֵט שְׁכַחָה וּפֹאֶה וְנִגְדֵּשׁ שֶׁהֵי עֶשִׂיר וְזִבְזִין צִית דִּין לְגִבּוֹת מֵהַ שְׁטוּל אֶף עַל גִּבֵּי דִהּוּי מִמּוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹצֵעִין אִיכָל לְמִימֵר דִּמְשׁוֹם קִנְסָה גּוֹבִין מִמֶּנּוּ וְאִפְּסִי לוֹ אֶת"ל צִעֲלָמָה כֹּהֲלֵי גִוּוּלָה צִבְעֵל חֹזֶב מִסְדְּרִין וְכֵאֵן מַחֲיִיצִין אוֹתוֹ לְמִכּוּר הַסֶּה מִשּׁוֹם קִנְסָה מַחֲיִיצִין אוֹתוֹ לְמִכּוּר (ט' ור"ת פ"י קודם שֶׁיֵּצֵא לִידֵי גִבּוֹר שֶׁאֵין נוֹטֵל מִקּוּפֶּה שֶׁל צִדְקָה אֲלֵהָ מִדְּצִרִים שֶׁהֵם שֶׁל הַפֶּקֶר כִּגּוֹן לָקֵט שְׁכַחָה וּפֹאֶה וְכֵאֵן לְאַחֵר שֶׁצֵּא לִידֵי גִבּוֹר שְׁטוּל מִקּוּפֶּה שֶׁל צִדְקָה מַחֲיִיצִין אוֹתוֹ לְמִכּוּר וְקִשָּׁה קָמַת דִּמְשָׁנָה דִּלִּין מַחֲיִיצִין אוֹתוֹ לְמִכּוּר כֵּאֵן לָקֵט שְׁכַחָה וּפֹאֶה וְנִגְדֵּשׁ עֲדֵרִיתָא נִמְנֵי דִּמְחִיצִית אוֹתוֹ לְמִכּוּר כֵּאֵן לָקֵט שְׁכַחָה וּפֹאֶה

מתינא: **מאי** לאו בפרנסת הבעל? ק"ת קשה לרש"י להשתא לא הו' שמין את הנכסים דמיונות ומתפרנסת שוה דלענין פרנסה הו' שמין את הנכסים לתת לה עישור נכסים ולענין מיונות שמין את הנכסים אם עני הוא ונותנים כמו שפורשם חז"ם (עליל דף ס"ד:); במשה אשתו על ידי שלש ואם הנכסים מרובים הכל לפי הכבוד: **לא** בפרנסת עצמה. שאין שמין אותה בזה הו'איל ועל כרחו מתחייב בתנאי בית דין אבל פרנסת הבעל אין תלוי אלא בדעתו כדאמרין לקמן האומר אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו ולכן שמין אותה בזה: **מאי** נימא עני עני בנכסים כו'. והשתא אחי שמואל שפיר כרנן דרבנן נמי סברי דשמין בזה והכי קאמר פעמים שאדם עשיר בשעה שנתן לראשונה ועכשיו העני בנכסים ולא היה נותן לזאת כמו שנתן לראשונה ולית לן למימר יתן לשניה כדרך שנתן לראשונה אלא שמין את הנכסים כלומר ונותן לפי מה שהיה הוא הזכ עכשיו מנכסים מועטים הללו והיינו שמין בזה ופריך מכלל ד"ק סבר כו' הא לית ליה כלומר לית ליה כמו שהיה לו מתחלה ודאי הוא שלא נותן עכשיו כמו שנתן מתחלה ובהא ודאי לא א"ר יהודה יתן לשניה כו' אלא לאו עני עני בדעת והשתא אין לפרש שמין את הנכסים שישמו בזה: כל

ואת הנכסים ונותנין לה אלמא לא אזלינן בתר אומדנא וידה אומר אם השיא בת הראשונה ינתן לשניה כדרך כרבי יהודה הוה אמינא דוקא השיאה דגלי דעתיה דר אומדנא לא שגא השיאה ולא שגא לא השיאה והאי דעתיה לא אזלינן בתר אומדנא א"ל רבא לרב חסדא כי הני מילי מעלייתא תדרשו משמאי ומי אמר רבא עישור נכסים ואמר רבא הלכתא כרבי לא קשיא הא אדא בר אהבה מעשה ונתן לה רבי אחד משנים עשר לא אמדיניה ש"מ גופא אמר רבי בת הניזונת מן האחין עשר בנות וכן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להן עשירה ושלישית במה ששיירה וחזרות וחולקות בשוה כל

[illegible]

בד א מיי פ"י מהלכות
מתנות עניים הלכה ג
סמג עשין קסב טוש"ע י"ד
סימן רמז סעיף א:
בה ב מיי שם הל' יט

סמג שם טוש"ע י"ד
 סימן רנה סעיף ב:
 ב"ד ה' ו' מ"י פ"ט שם
 הלכה יד סמג שם
 טוש"ע י"ד סימן רנג סעיף
 ח:

בז ז ח מי' פ"כ מהל'
אישות הלכה יב סמג
לאוין כא עוש"ע אה"ע סי'
קייג סעיף ז:

בח ט מ״י שם הלכה ג
 קמג שם טו״ע
 אה״ע סימן קיג סעיף א:
כט י מ״י פ״ט שם
 הלכה יא טו״ע
 אה״ע סימן קיז סעיף ו:
 ל כ מ״י פ״כ שם הלכה
 ג טו״ע אה״ע סימן
 קיג סעיף א:
לא ל מ״י שם הלכה ד
 טו״ע שם סעיף ד:

[illegible]

נ"ל דאי ר"י לא אמר
שחכמים האין שבתיהו
עמדים שחכמים האין
ששיר והעני לאו לאו ש"מ
שמעתי לר"י דאמר
והיבנין לה כ"כ באומנין
בדעתה ואפילו ש"מ
עמ"ז ואל חכמים אפילו
השיא הב ראשונה ויניה
ודרעהו לא אוליין בתר
אומנא ויניה היבנין לה
ע"ז ותו לא ור"י אפילו
ההוסיף חלקה ויבין
אדאםאפסקה חלקה כוונת
מגיע האומד ההוסיף
ההוסיף ור"ח ז"ל אמר
התלפת שמאול קדאי
כר"י דהלכה ככוותיה
ואסיקנא דנתיב פה פה

היכא אמדינ דעתיה היכא
ה"א דוקא השיא דגליא
זו דרבנן פליגי עלי דר"י
ה כר"י ליתא לדרבנן אלא
אם מת והניח בן ובת ואם
עקרי ירושת הבן מפני
אלומה לבת למישקל טפי
זו שלא ישאר לבן כלום).
וקום הבנות כלום א"ל כך